

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**ПИТАННЯ СУПРОВОДУ РОЗВИТКУ
ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ
ЯК ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
012 «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»**

4 грудня – 14 січня 2024 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2023

5. Соціальний розвиток дитини (старший дошкільний вік) / Т. Поніманська, І. Дичківська, О. Козлюк та ін. Київ : Генеза, 2013. 88 с.

6. Харченко С. Соціальний інтелект та його розвиток у дошкільному віці. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2017. Вип. 4. Т. 1. С. 108–112.

СПІВПРАЦЯ ВИХОВАТЕЛЯ І БАТЬКІВ У ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ РАНЬОГО ВІКУ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Гришко О. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
м. Полтава, Україна*

Головною метою дошкільної освіти є створення сприятливих умов для особистісного становлення дитини, формування її життєвої компетентності, розвитку в неї ціннісного ставлення до самої себе, людей, природи, культури, світу, збереження її фізичного і психічного здоров'я.

Інтерес до проблеми адаптації дитини до закладу дошкільної освіти дедалі більше зростає, оскільки труднощі адаптаційного періоду призводять до довготривалих порушень емоційного стану малят.

Прихід до закладу дошкільної освіти пов'язаний для дитини з сильними стресовими переживаннями, котрі необхідно пом'якшити співпрацею сім'ї та вихователів. Будь-яка дитина розгубиться, вперше потрапивши в зовсім незнайоме оточення, де немає мами, яка завжди захистить і допоможе; де багато чужих дітей, деякі з яких плачуть; де є чужі дорослі, яких треба слухатись; де чужий посуд, незвична їжа; де немає улюбленої іграшки та звичного, такого рідного ліжечка... [5].

В особливу ситуацію ризику дезадаптації потрапляють діти раннього віку. Це пов'язано з тим, що саме їм необхідно швидко адаптуватися до нових складних умов закладу дошкільної освіти, при фізично незрілому організмі. Причинами емоційного неблагополуччя у таких дітей може бути неправильна побудова режиму дня дитини,

відсутність необхідних умов для гри, неправильні виховні прийоми, неприйняття дитячим колективом [1].

Науковиця С. Бурсова зауважує, що у початковий період перебування в закладі дошкільної освіти труднощі переживають більших дітей. Проте цей період триває недовго і порівняно легко долається. У той самий час для незначної кількості дітей дошкільний заклад лишається чужим, неприємним середовищем, унаслідок чого у процесі адаптації до нього виникають певні відхилення в поведінці [1].

Дослідниця О. Гаврило до основних критеріїв адаптації-дезаптації відносить: емоційний стан дитини (сльози, посмішка, неврівноважений стан, тобто спокій змінюється сльозами, і навпаки); характер діяльності (відсутність діяльності, спостереження за іншими, наслідувальні дії, самостійні предметні або ігрові дії); ставлення до оточуючих дорослих і однолітків (негативне, позитивне або взагалі байдуже); висловлювання про бажане [3, с. 58].

Дослідниці Т. Алексєєнко, О. Кононко визначають соціальну адаптацію дитини до закладу дошкільної освіти як інтегративний показник стану дитини, який відображає її здатність адекватно сприймати навколишню дійсність, ставитися до людей, подій, вчинків, спілкування, регулювати поведінку [4, с. 17].

У наукових розвідках Ж. Юзвак проаналізовано труднощі адаптації дітей раннього віку (2-го року життя) до умов дошкільного закладу. Головною причиною дезаптації авторка вважає відсутність у малюків психологічної готовності до відвідування закладу дошкільної освіти. Адаптацію, за дослідженням Ж. Юзвак, забезпечують: формування готовності дитини до спілкування з дорослими на діловому та мовленнєвому рівнях, володіння предметними та елементарними ігровими діями, вміння виконувати вимоги дорослих і суспільні правила поведінки, позитивне ставлення до відвідування дошкільного закладу. Дослідниця Н. Ватутіна розглядає адаптацію дітей 3-го року життя до умов суспільного дошкільного виховання як процес активної їх взаємодії з новим середовищем та можливість педагогічного керування цим процесом. Неодмінною умовою адаптації науковиця вважає органічну єдність педагогічного впливу сім'ї та закладу дошкільної освіти [4, с. 24].

Сім'я надає на дитину значне виховний вплив, і жоден вихователь не може зрівнятися в цьому з батьками. Варто пам'ятати, що емоції є певною реакцією організму на процес пристосування. Для того щоб адаптаційний період пройшов легко, а також з метою значного зниження емоційного напруження, дуже важлива робота з батьками дітей, які тільки-но планують відвідувати заклад дошкільної освіти [1].

Доцільно провести бесіду з татом і мамою вже при оформленні ними документів дитини в дошкільну установу [5].

Наголосимо, що діти раннього віку особливо вимагають створення позитивного клімату й відчуття безпеки. А батьки, зазвичай, обмежують розмови про дитячий садок фразою: «Тобі там буде добре». Але варто говорити про вступ до дитячого садка як про подію радісну й очікувану, демонструючи малюкові впевненість і віру в добрий перебіг подій. Адже діти переймаються настроєм батьків, а надалі ранковий емоційний стан малюка визначатиме хід усього дня в групі. Бажано заздалегідь ознайомити дитину з життям у закладі дошкільної освіти. Дуже важливий момент – знайомство з вихователями та показ групових приміщень. Варто також показати шафку, де дитина залишатиме свій одяг, ліжечко, в якому спатиме, іграшки, якими гратиметься. Якщо у малюка виникне бажання, варто дозволити йому погратись з іншими дітьми або побавитися іграшками. Важливо, щоб дитина знову захотіла прийти в садочок. Наголосимо: для того, щоб звання дитини до закладу дошкільної освіти було максимально безболісним, треба зробити його поступовим. Протягом першого тижня батькам варто приводити дітей не на повний день, а на кілька годин – на прогулянку. Й лише після таких короткочасних візитів діти лишаться без мами, але ненадовго. Потім цей час поступово збільшується. З кінця другого тижня дітей залишають на увесь день. Можна рекомендувати батькам приводити дитину не лише на ранкову або денну прогулянку, а й на вечірню. Таким чином, дитина встигає більше дізнатись про життя в дошкільному закладі, а головне – вона бачить, як за всіма дітками приходять батьки і забирають їх додому: ніхто не залишається в дитячому садку [5].

Також варто контролювати надходження новачків у групу, воно має бути поступовим (не більше 1–2 осіб на тиждень), адже дітям притаманне «емоційне зараження» (хтось починає плакати, інші підхоплюють [3, с. 60]. Робота з дітьми передбачає спостереження за ними в період адаптації, організацію ігор для зняття емоційного напруження. У процесі адаптації використовуються такі її форми та способи, як тілесна терапія (прогладжування, вправи на релаксацію), виконання коліскових перед засинанням, казкотерапія [2, с. 69].

Підготовка дитини до життя в організованому дитячому колективі повинна полягати в максимальному наближенні її режиму дня в сім'ї до режиму в закладі дошкільної освіти. Для успішної адаптації дитини раннього віку до умов закладу необхідно сформувані в неї позитивну настанову на дитячий садок, позитивне ставлення до нього. З цією метою В. Волкова та О. Мерц пропонують, щоб перший день перебування в дошкільному закладі для дитини став святом, для цього

організувати «Свято знайомства», у якому, за сценарієм, брали б участь вихователі, діти та їхні батьки. Вихователі повинні зустріти дітей і їхніх батьків, запросити всіх у групу, показати ігрову і спальну кімнати, вбиральню, іграшки, запросити на екскурсію закладом дошкільної освіти. Їх зустрічають вихователі, які представляються, показують свої «володіння», розповідають про свої заняття. Після повернення в групу дітей зустрічає вихователь і проводилися ігри, спрямовані на знайомство дітей і батьків між собою, а також ігри на освоєння навколишнього середовища та ін. При цьому переслідувалися дві цілі: сформувати в майбутніх вихованців позитивні асоціації, пов'язані з дошкільною установою; показати батькам можливості малюків у процесі виховання їх в організованому дитячому колективі [2, с. 69].

В процесі адаптації дітей раннього віку виділяють такі головні напрями: зменшення емоційно-стресового впливу, завдяки правильній підготовці дітей до перебування в дошкільному закладі та організації їхнього життя, період адаптації, прогнозування та вчасна діагностика початкових форм дезадаптації, запобігання і рання корекція [2, с. 72].

Отже, проблема адаптації до умов закладу дошкільної освіти виникає чи не в кожній дитини будь-якого віку, коли вона вперше приходиться до садка. Процес адаптації до закладу дошкільної освіти проходить індивідуально. Головною педагогічною умовою успішної адаптації дитини до закладу дошкільної освіти є єдність вимог до малюка сім'ї та вихователів.

Література:

1. Бурсова С. Особливості роботи з батьками у період адаптації дітей до дошкільного навчального закладу. *Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД»* : збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький, 2013. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/541>

2. Волкова В., Мерц О. Адаптація дітей раннього віку до умов дошкільного закладу. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка*. 2017. № 1. С. 68–72.

3. Гаврило О. Умови адаптації дітей раннього віку до закладу дошкільної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал*. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. № 2(106). С. 56–67.

4. Захарова Н. М. Адаптація дітей дошкільного віку до сучасного соціального простору : монографія. Донецьк : Вид-во «Ноулідж», 2010. 218 с.

5. Як пом'якшити процес адаптації дітей до дошкільного закладу. *ЗДО*. № 354. URL : http://dnz354.edu.kh.ua/navchaljnovihovnij_proces/storinka_psihologa/yak_pomyakshiti_proces_adaptacii_ditej_do_doshkiljno go_zakladu/

ПОГЛЯДИ ТА СТАВЛЕННЯ ДО ФЕНОМЕНУ ДИТИНСТВА У ПЕРІОД АНТИЧНОСТІ

Діра Н. О.

докторка філософії PhD 011,

асистентка кафедри педагогіки

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна*

В історії людства, ставлення до дитинства та в цілому до даного вікового періоду, змінювалися дуже вражаюче, і щоб зрозуміти сьогоденний етап нашого життя, корисно знати, як до питань освіти і виховання дітей ставилися в минулому [1].

Багато наукових праць приділяється проблемам дитинства, і серед авторів, які розглядали цю тему, варто зазначити І. Беха, А. Богуш, В. Кременя, В. Кузю, І. Зязюна, Н. Побірченко, Т. Поніманську, О. Савченко, О. Сухомлинську та інших. Однак історична ретроспектива розвитку концепції дитинства в рамках філософських та педагогічних систем залишається поза областю досліджень.

Історія філософсько-педагогічної думки пропонує різноманітні погляди на сутність дитинства, іноді доволі суперечливі. Проблема дитинства виявляється складною і багатогранною, вимагаючи комплексного підходу до свого вирішення. За результатами ретроспективного аналізу стає зрозумілим, що сучасне розуміння дитинства є продуктом довгострокового розвитку педагогіки, філософії, психології та інших галузей наук. У цьому процесі вчені, зокрема філософи та педагоги (як теоретики, так і практики), крок за кроком наближалися до правди. Таким чином, при розробці конкретної концепції дитинства є важливим враховувати ці різноманітні підходи, уникати еkleктичного розуміння природи дитинства. Це підкреслює актуальність та теоретично-практичне значення даної проблеми [2].

Наприклад, в античні часи і до IV століття, вважалося для суспільства прийнятним вбивство дітей. У випадках, коли батьки відчували страх, що виховання або утримання дитини може викликати